
Jubileusz 80-lecia prof. Henryka Samsonowicza.

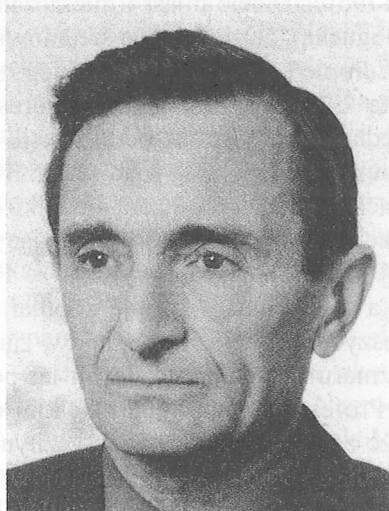
Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 23, 7-9

2009

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JUBILEUSZ 80-LECIA PROF. HENRYKA SAMSONOWICZA

W styczniu 2010 r. przypada 80. rocznica urodzin prof. Henryka Samsonowicza – znakomitego historyka, dobrze znanego w kraju i zagranicą, niezwykle aktywnego przez całe swoje życie zarówno na polu naukowym, jak i w działalności społecznej.

Urodził się 23 stycznia 1930 r. w rodzinie inteligenckiej w Warszawie. Zgodnie ze swoimi pasjami, wyraźnie ujawnianymi już od wczesnych lat, studiował historię na Uniwersytecie Warszawskim. I tu rozpoczął pracę naukową. Szybko uzyskiwał kolejne stopnie naukowe. W wieku 24 lat był już doktorem. 5 lat później docentem, a profesorem został w wieku 41 lat. Jako wieloletni pracownik naukowy Uniwersytetu Warszawskiego (od 1950 r.) pełnił wiele funkcji: prodziekana Wydziału Historycznego, a następnie dziekana tegoż Wydziału. W okresie 1975-1980 na tymże Uniwersytecie był dyrektorem Instytutu Historii, a w latach 1980-1982 piastował funkcję rektora tegoż Uniwersytetu. Był pierwszym ministrem Edukacji Narodowej w III Rzeczypospolitej (1989-1991), wiceprzewodniczącym Komitetu Badań Naukowych (1994-1996). Wspomniane funkcje oczywiście w dużym skrócie, nie wyczerpują rozległej aktywności profesora. Między innymi przez wiele lat czynnie działał w Polskim Towarzystwie Historycznym. Sprawował w nim – w wyniku demokratycznych wyborów – najwyższe funkcje: sekretarza generalnego, wiceprezesa i prezesa. Włączył się także odważnie w nurt przemian dokonujących się w Polsce. Był uczestnikiem obrad „Okrągłego Stołu”, członkiem Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie.

Profesor Henryk Samsonowicz nadal zdumiewa czynnym życiem. Od 2001 r. do dziś jest przewodniczącym Wydziału I Nauk Społecznych i członkiem Prezydium

PAN. Jest też członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i Państwowej Komisji Akredytacyjnej oraz Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej.

Prof. Henryk Samsonowicz pełniąc wiele kierowniczych stanowisk pozostawał stale wierny swojej pasji – historii. Osiągnął na tym polu imponujący dorobek. Jest autorem i współautorem ponad 700 prac naukowych i popularnonaukowych m.in. „Historia Polski do roku 1795”, „Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej” (wraz z M. Bogucką), „Dziedzictwo średniowiecza. Mity i rzeczywistość”, „Miejsce Polski w Europie”, „Złota jesień polskiego średniowiecza”.

Profesor jest humanistą o wszechstronnych zainteresowaniach, wybitnym znawcą średniowiecza. Jednakże nie stroni od refleksji o najnowszej historii Polski. Z niedawno wydanej książki pt. „Wywiad rzeka. Świadek epoki” dowiadujemy się o wielu poglądach i ocenach Profesora nie tylko o odległej przeszłości, ale także o sprawach naszej najnowszej historii, sięgających czasów obecnych oraz o drodze życia. Z tej książki wyraźnie wynika, że Profesor potrafi z całą głębią w sposób rzetelny, a w dodatku w formie popularnej, naświetlać najtraficniejsze wydarzenia naszych najnowszych dziejów, zarówno dotyczących II Rzeczypospolitej jak i koszmaru okupacji i trudnych lat powojennych. Do tego opisu godzi się dodać, że Profesor jest nie tylko wielkim uczonym o światowej renomie, ale także ma duże zasługi na polu dydaktycznym. Jako długoletni nauczyciel akademicki wychował wiele pokoleń adeptów wiedzy historycznej i miłośników historii rozsianych po całej Polsce. Wypromował 11 doktorów, w tym dwóch doprowadził do habilitacji. Jest również świetnym popularyzatorem historii na falach radiowych. Szczególnie wiele rozmów z Profesorem było nadawane w programie II Polskiego Radia w 2008 r.

Również i dla nas – Kurpiów jest zaszczytem, że ten powszechnie ceniony uczony jest od lat związany z naszym regionem. W jednym z wywiadów wyznał: *Kurpie są dla mnie małą ojczyzną.*

Profesor w swojej rozległej działalności badawczej sporo uwagi poświęcił Kurpiowszczyźnie. W licznych pracach porusza problematykę naszego regionu. Opublikował też odrębne szkice poświęcone wyłącznie Kurpiowszczyźnie m.in. „*Brok i Puszcza Biała w średniowieczu*”, „*Kurpie na mapie Polski*”, „*Ośrodki gospodarcze Puszczy Białej*”, „*Kurpie*”. Godzi się też wspomnieć, że pod kierunkiem profesora powstało kilka prac magisterskich np. „*Dzieje Wyszkowa*” napisaną przez Dionizę Gimpel. Ponadto od lat wspiera działalność Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego i Związku Kurpiów. Występował jako prelegent na wielu konferencjach naukowych, na seminariach dla nauczycieli regionalistów, wygłaszał odczyty na spotkaniach. Często w przyjazdach na Kurpie towarzyszyła profesorowi małżonka Agnieszka. Państwo Samsonowiczowie lubili słuchać pieśni „*Cemuś smutny młody Kurpsiu*” w wykonaniu Stanisława Sieruty.

Zawsze snuł niezwykle interesujące refleksje o Kurpiach. W jednym z odczytów tak ocenił naszą historię regionalną: „*Kurpie to krajina zachowująca z jednej strony walory starych kultur – zaścianków szlacheckich, wolnych osadników, a z drugiej otwarta na świat. Przecież stąd właśnie liczne pokolenia kolonizowały Warszawę i Łódź, Mazury i Westfalię, departament Nord i Lotaryngię, stan Minais Gerais*”

w Brazylii i Chicago w USA. Największym darem Kurpiowszczyzny był i jest jej mieszkaniec, którego cechy: upór, odwaga, samodzielność, przedsiębiorczość, umiłowanie wolności wchodzą w skład dobrych przymiotów naszego narodu.

Za swoją długoletnią działalność na rzecz rozwoju społecznego ruchu naukowego na Kurpiowszczyźnie Profesor został wyróżniony odznaką Honorowego Członka Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego im. Adama Chętnika oraz odznaką „Za zasługi dla województwa ostrołęckiego”. Nie sposób też nie wspomnieć, że Profesora łączą szczególnie bliskie więzi z Kurpiowską Puszcą Białą. Pomimo upływu wielu lat z sentymentem wspomina pobyty w majątku swojego wuja w Lipniku k. Długosiodła. Obecnie często bywa, szczególnie w lecie, we wsi Ostryków Dworski, położonej tuż nad Narwią, w swoim domu letniskowym. Tu w tej leśnej głuszy, nieopodal Długosiodła nie tylko wypoczywa, ale także obmyśla dalsze plany badawcze. Profesor stał się powszechnie znanym i szanowanym mieszkańcem w tej lokalnej społeczności Puszczy Białej. Władze gminy nadały mu tytuł „Honorowego Obywatela Długosiodła”.

Profesor jest dobrze znanym nie tylko na Kurpiach, ale także na całym rozległym Mazowszu i w Polsce. Za długoletnie wspieranie jak najszerzej rozumianych badań regionalnych został wyróżniony prestiżową Nagrodą I stopnia im. Zygmunta Glogera. Otrzymał też tytuł Honorowego Obywatela Miasta Łomży. Oczywiście, że Profesor, jako wybitny uczony, został uhonorowany licznymi wyróżnieniami o randze ogólnopolskiej i europejskiej. Między innymi otrzymał stopień doktora honoris causa Uniwersytetu w Pittsburgu (USA), Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. Odznaczony jest też Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą, Krzyżem Komandorskim Orderu Republiki Węgierskiej, Krzyżem Oficerskim Legii Honorowej (Francja).

Życie Profesora Jubilata jest wielce pouczające. Między innymi od ponad półwiecza jest wierny swoim pasjom badawczym. Nie dał się uwieść urokowi wysokich urzędów ani polityce, chociaż z pewnością ku temu miał niejedną okazję. Nigdy nie zboczył z obranej drogi. Godzi się też zauważyć, że Profesorowi wypadło żyć w trudnych, zniewolonych czasach. Jednak umiał zachować – co chyba głównie wypływało z jego wnętrza duchowego i mądrości – przyzwoitość. Nie splamił honoru Polaka i uczonego. Należy też podkreślić, że ten uczony, obracający się w świecie wielkiej nauki, wspierał regionalne badania. Obdarzał jakimś ciepłem badaczy małych ojczyzn, czego sami wielokrotnie doświadczaliśmy. Długoletnie kontakty z profesorem dużo nas nauczyły. Między innymi zrozumieliśmy, że duża wiedza czyni ludzi skromnymi, a mała zarozumiałymi.

Drogi Panie Profesorze Jubilacie – proszę przyjąć jak najlepsze życzenia od Przyjaciół Kurpiów i od Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego. Życzymy zachowania jak najdłużej zdrowia, pogody ducha i weny twórczej.

Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika